

e-ISSN: 2630-6417

International Journal Of
Social, Humanities And
Administrative Sciences
(JOSHAS JOURNAL)

Vol: 8 Issue: 53
Year: 2022 JUNE
Pp: 771-775

Arrival
07 May 2022
Published
30 June 2022

Article ID
62837
Article Serial Number
5

DOI NUMBER
<http://dx.doi.org/10.29228/JOSHAS.62837>

How to Cite This Article
Yılmaz, E. (2022). "Demokrat
Parti Döneminde (1950-
1960) Demografik Yapının
Öne Çıkan Bazı Özellikleri",
Journal Of Social, Humanities
and Administrative Sciences,
8(53):771-775

International Journal Of Social,
Humanities And Administrative
Sciences is licensed under a
Creative Commons
Attribution-NonCommercial
4.0 International License.
This journal is an open access,
peer-reviewed international
journal.

Demokrat Parti Döneminde (1950-1960) Demografik Yapının Öne Çıkan Bazı Özellikleri

Some Characteristics Of The Demographic Structure In The Period Of The Democratic Party (1950-1960)

Ensar YILMAZ

Doç. Dr. İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, İstanbul, Türkiye

ÖZET

1950'li yıllardan önce, ölüm ve doğum oranlarının yüksek olduğu, göçün olmadığı geleneksel köy toplumlarında hane ve topluluk düzeyindeki yaşam döngüleri toprakla ve devletle var olan dengeler çerçevesinde sürmüştür. DP'nin, 1950'de iktidara gelmesi ve 1960 yılına kadar iktidarda kaldığı dönemde siyasal ve ekonomik alanlarda olduğu gibi sosyal alanlarda da etkisini göstermiş köklü değişimlerin yaşanmasının yolunu açmıştır. Kırsal nüfusu 1950 yılına kadar kent nüfusuna göre yüksek artış göstermiş ancak 1955 yılından itibaren azalışa geçmeye başlamıştır. Türkiye'de iç ve dış göçler, nüfusun ülke içindeki dağılımında büyük değişimlere sebebiyet vermiş, özellikle göç alan yerlerde demografik yapıyı kısa sürede ve önemli ölçüde değiştirmiştir. 1950-1960 arası dönemde demografik anlamda kentleşmenin hız kazanması ve kentleşmenin kendini ortaya koyuş biçimi, siyasi iktidarın yapısı ve bu yapıya uygun olarak takip edilen politikalar kapsamında belirmiştir. Söz konusu yıllar Türkiye'nin hızlı bir kalkınma atağı yaptığı, siyasi, ekonomik ve toplumsal yapıda büyük değişimlerin yaşandığı dönemlerdir. Türkiye'de kentleşme hareketinin gelişimi incelendiğinde 1950 öncesi ve sonrası yıllar olmak üzere farklı dönemlerden söz etmek mümkündür. 1950'ye kadar çok yavaş artış kaydeden kent nüfusu, bu tarihten sonra özellikle kırsal alanlardan kaynaklanan çözümlenin, kentlere yönelik yoğun göçlere neden olması sonucunda hızlı bir artış sürecine girmiştir. 1950'den sonra makineli tarıma geçilmesiyle artan ve kırdan kente yönelik göçlerin şekillendirdiği hızlı bir kentleşmedir bu süreç.

Anahtar Kelimeler: Demokrat Parti, Nüfus, Göç, Kentleşme

ABSTRACT

Life cycles at the household and community level continued within the framework of the balances that existed with the land and the state in traditional village societies where death and birth rates were high and there was no migration before the 1950s. The DP paved the way for radical changes that showed their effects in social areas as well as in political and economic areas when it came to power in 1950 and remained in power until 1960. The rural population showed a high increase when compared to the urban population until 1950, but started to decrease after 1955. Internal and external migrations in Turkey caused great changes in the distribution of the population in the country, and changed the demographic structure in a short time and at significant levels, especially in the places that received immigration. The acceleration in urbanization in the period between 1950-1960 in demographic terms and the way urbanization manifested itself emerged in the scope of the structure of political power and the policies followed in line with this structure. These years were also constituted the period when Turkey made a rapid development leap and experienced great changes in its political, economic, and social structure. When the development of the urbanization movement in Turkey is examined, it is possible to mention different periods, including the years before and after 1950. The urban population, which increased very slowly until 1950, entered a rapid increase as of this date as a result of the dissolution that emerged from rural areas, causing intense migration to cities. This was a rapid urbanization process, which increased with the transition to mechanized agriculture after 1950 and was shaped by migration from rural to urban areas.

Keywords: Democratic Party, Population, Immigration, Urbanization

1. GİRİŞ

Türkiye'de Cumhuriyetin ilanından 1950'lere değin yavaş bir tempoda seyreden kentleşmeye, 1923'lerde bilhassa devlet teşekkülleri biçiminde kurulan sanayi kuruluşları da ivme kazandıramamıştır. Bu süreç, daha çok İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Marshall yardımları ve tarımda makineleşme süreciyle ortaya çıkmış, bu da köylerde yaşayan ve büyük bölümü toprağa bağlı kitlelerin sosyal yaşamında ciddi bir değişime neden olmuştur. Bu nedenle ülkemizde köklü bir sosyal değişime yol açan kentleşme sürecinin Demokrat Parti (DP) iktidarında başladığını söylemek yanlış olmaz (Koyuncu, 2015: 27).

Türkiye'de 1950 yılına değin geleneksel köy toplumları, göçlerden etkilenmeyen, doğum ve ölüm oranları yüksek bir karakter taşıyan, toprak ve devletle hane ve topluluk seviyesinde yürütülen bir ilişki biçimine sahipti (Özdemir, 2012: 3). Ancak 1950 yılında DP'nin iktidara gelmesiyle birlikte 1960 yılına değin süregelen dönemde, ülkemiz salt ekonomik ve politik alanlarda değil, toplumsal alanlarda da köklü dönüşümlere sahne olmuştur.

1950 yılına değin kent nüfusuna oranla yüksek bir artış kaydeden kırsal nüfusu, 1955'ten sonra düşüşe geçmeye başlamıştır. Yurdumuzda nüfusun dağılımında büyük değişimlere neden olan iç ve dış göçler, bilhassa göç alan bölgelerde demografik yapıyı kısa sürede ve büyük oranda değişime uğratmıştır (Sertkaya ve Bostan, 2019: 73).

2. 1950-1960 ARASI TÜRKİYE'DE KENTLEŞME VE GÖÇLER

Ülkemizde köy nüfusunun kentlere göçünü belirleyen ana faktörlerin başında, kırsal alanda yaşanan yapısal değişimler gelmektedir (Yurtoğlu, 2014: 264). Toprak sahibi olmayan kesimler, tarımda meydana gelen makineleşme süreciyle birlikte işsiz kalmış ve yeni geçim yolları aramaya başlamışlardır. Mevcut araştırmalar göstermektedir ki, Türkiye'de ilk nüfus hareketinin başlamasında tarımda makineleşme sürecinin hatırı sayılır bir payı vardır (Yurtoğlu, 2014: 263).

1950 ile 1960 yılları arasını kapsayan dönemde Türkiye'de ilk kez, en yoğun ve en hızlı kentleşme süreci yaşanmıştır. Öyle ki, 1950 yılında kent nüfusunun 5.244.337 olduğu görülürken, 1960 yılında bu rakamın, 10 yıl gibi kısa bir sürede yüzde 69 oranında yükselerek 8.859.731 kişiye çıktığı anlaşılmaktadır. Aynı şekilde, kent nüfusunun toplam nüfus içindeki payı da ciddi oranda artış kaydetmiş, yüzde 25.1'den yüzde 31.9'a yükselmiştir. Bir başka deyişle, Türkiye'de her 4 kişiden birinin kentlerde yaşadığı 1950 yılından 1960 yılına gelindiğinde, bu verinin 1/3 oranında kentlerin lehine, kırların aleyhine değiştiği izlenmiştir. Sözkonusu dönemde kentlerin nüfusundaki en yüksek artışın ise 1950'li yılların ortalarında gerçekleştiğini söylemek mümkündür. Örneğin, 1945-1950 yıllarını kapsayan dönemde kent nüfusundaki artış hızı binde 22.4 oranındayken, 1950-1955 arasında binde 55.3'e yükselmiş, ancak 1955-1960 arasında ise az da olsa yavaşlayarak binde 49.0'a gerilemiştir. Ne var ki 1950-1960 arası dönem bir bütün olarak değerlendirildiğinde, mevcut artış hızının ortalama binde 51.3 olduğu görülmektedir; bu da sözkonusu dönemdeki kentleşme sürecinin hızını göstermesi bakımından oldukça önemli bir veridir. Kentleşme sürecinin başladığı ve kısa sürede hız kazandığı 1950-1960 arasını kapsayan yıllar, aynı zamanda Türkiye'nin sosyoekonomik yapısında meydana gelen hızlı değişimlerin de yaşandığı yıllar olmuştur. Kırsal kesimdeki topraksızlaşma ve düşük verimliliğe tarım alanındaki makineleşme de eklendiğinde bu durum işsizliğe yol açmış, öte yandan hızlı nüfus artışının da etkisiyle kentlerde ortaya çıkan yeni iş imkânları ve yüksek gelirin yanı sıra, sağlık, eğitim, altyapı gibi kamusal hizmetler de kentleri cazibe merkezleri haline getirmiştir. Kentleri çekim merkezine dönüştüren bir başka gelişme de, ulaşım ve haberleşme alanında yaşanan gelişmelerdir. Yine de 1950'li yılların başları itibarıyla yüksek ivme kazanan kentleşme sürecinde, 1960'ların ilk yıllarına gelindiğinde bir yavaşlama eğilimi gözlemlenmiştir (Kaplukan, 2014, s. 124-125).

1950'den önceki kentleşme hareketlerinde, var olan kentsel nüfusun kendi iç dinamikleriyle artış gösterdiği Türkiye'nin (Koyuncu, 2015: 27) sözgelimi bir önceki beş yılı incelendiğinde –1945 ile 1950 yılları arası–, köyden kente yönelik içgöçün 214 bin olduğu, ancak sonraki beş yıllık dönemde (1950 ile 1955 yılları arası) bu rakamın 904 bine yükseldiği görülmüştür (Özdemir, 2012: 4).

Bu dönem ülkedeki toplam nüfus ve artış oranının belirlenmesinde dışgöçlerin de payı vardır. 1950'den sonra Bulgaristan'dan gelen Türk kökenli göçmenler ülke nüfusunun artmasına neden olmuş; 1950-1951 göçü sonucunda Türkiye nüfusuna 154.393 kişi daha katılmıştır. Dışgöç hareketi sonraki yıllarda, 1954 yılıyla birlikte bu kez Yugoslavya üzerinden sürdürülmüştür. Sözkonusu dönemdeki göç hareketlerinin nedenleri; Türkiye'nin Kore savaşına asker göndermesine koşut olarak NATO'ya üye olmasının ardından, Sovyetler Birliği güdümündeki demirperde (sosyalist doğu bloğu) ülkelerinin Türk kökenli vatandaşlara uyguladığı baskıcı politikalarıdır (Sertkaya ve Doğan, 2019: 73, 74).

1950 ile 1960 yılları arasını kapsayan dönemde Türkiye'nin nüfusu, Balkanlardan gelen göçmenler nedeniyle yüzde 8 oranında artış göstermiştir. Bilhassa Trakya nüfusu 1940-1950 yılları arasında bir gerileme içindeyken, 1950-1960 yılları arasında ise yüzde 20'nin üzerine çıkmıştır (Kasarcı, 1996: 257).

Demokrat Parti döneminde yol ve köprü inşaatı da kentleşme sürecini belirleyen bir başka etkidir. Bir yandan mevcut yollar iyileştirilmiş, diğer yandan köylerin birçoğuna yeni yolların yapımıyla piyasa ekonomisine açılması sağlanmış, köy insanının hayatında ciddi dönüşümler meydana gelmiştir (Aslan, 2014, s. 63-64). Sözkonusu dönemin idari yapısına bakıldığında, ilçe sayısının 1950 yılında 422 olduğu görülürken, 10 yıllık bir zaman dilimi sonrası, 1960 yılında bu rakamın 570'e çıktığı belirlenmiştir (Gürsoy, 2008: 86)

Elbette ki karayollarının yapımıyla birlikte ulaşım gelişerek köy-kent bütünleşmesi yakalanmış, bir diğer deyişle, köyler kentlerin etki alanına girmiştir. Öte yandan, ekonomik anlamda da yeni gelişmeler ortaya çıkmış; ihtiyaç odaklı üretim doğrultusunda faaliyet yürüten tarım işletmeleri pazar odaklı üretime geçmiş, o günün şartlarına uygun bir teknolojidenden yararlanmış. Bütün bu değişimler sadece kent yaşamını değil, köy yaşamını da değişime uğratmış, kentlere özgü hayat tarzını benimseyen köylerin geleneksel yapısında da bozulma emarelerinin görülmesiyle sonuçlanmıştır. Dolayısıyla Türkiye'de 1950'li yıllarda başlayan sosyal, iktisadi ve siyasi dönüşümün günümüze değin uzanan bir karakter taşıdığını (Özensel, 2015: 111) söylemek mümkündür.

3. DP DÖNEMİ NÜFUS POLİTİKALARI

Her ne kadar nüfus politikaları genel hatlarıyla nüfusu kontrol altında tutma eğilimi olarak görülse de, daha ziyade, ülkelerin tarihsel süreç içindeki konum ve alanlarda gösterdiği yayılma stratejisine göre farklılıklar içermektedir. Bir ülkenin nüfus yapısını doğumlardan ölümlere, göç hareketlerinden kimi rekreatif durumlara kadar bazı olgular şekillendirmektedir; bu olgular o ülkenin nüfusunda artışlara ve gerilemelere yol açtığı gibi, dağılımlarını da belirler. Tarihsel süreçte ülkeler açısından beslenme ve savunma öncelikli sırada yer alan meseleler olduğu içindir ki, ana perspektif nüfusun çokluğu üzerine kurulmuştur. Geçmiş dönemlerde nüfus politikalarını belirleyen ana etkenler, salgınlar, savaşlar, tarımsal faaliyetlerdeki işgücü gereksinimi ve sanayinin henüz tam anlamıyla gelişmiş olmamasıydı (Doğan, 2011: 294-297).

Benzer süreçlerden geçen ülkemizin nüfus politikası da bu doğrultuda belirlenmiş, cumhuriyetin ilk yıllarında nüfus artışına yönelik planlamalarla ülke insanımızın çocuk yapma gerekliliği öne çıkarılmıştır. Bir yandan sıtma ve tifüs gibi öldürücü, salgın hastalıklar ve Birinci Dünya Savaşı ile Kurtuluş Savaşı'nda verilen ağır kayıplar; diğer yandan ülkenin dış güvenlik meselesi, insan kaynağının yoksunluğu, bebek ve çocuk ölümlerinin yüksekliği gibi sebepler o dönemde doğurganlığı ve nüfus artışına yönelik politikaları zaruri hale getirmiştir (Aksu, 1998: 306). Nüfus artışına dayalı politika sadece Cumhuriyet Halk Partisi'nin benimsediği bir politika değil, Demokrat Parti'nin 1946 yılındaki parti programında da vurguladığı, 1950'lerde ise Menderes hükümetlerinin de izlediği bir politika olmuştur (Demir, 2016: 46).

İmparatorluğun çöküş dönemi ve cumhuriyetin kurulma serüveninde genç nüfusun –bilhassa da erkeklerin– genel nüfus içindeki oranı, uzun yıllara yayılan hastalıklar ve savaşlar yüzünden ciddi ölçüde düşmüştü; 1920'li yıllardan 1965 yılına değin nüfus artışına yönelik politikaların hedeflenmesi de bu nedendir (Gökburun, 2017: 71-72). Ülkeler için nüfus ulusal güç kaynağı olarak görüldüğünden, yeni rejim de kuruluş dönemlerinde öncelikle nüfusu eski seviyesine getirebilmek için politikalar belirlemiş, sonraki süreçte de artırılması noktasında hareket etmiştir (Tunç, 1989: 368).

Ülkelerin gelişmişlik seviyeleri, demografik döngünün temel belirleyicidir. Ülkemizde yaşanan demografik dönüşümün ilk etabı, 1923 ile 1950 yıllarındaki Yüksek Durağanlık Evresi'dir ve bu dönemde pronatalist, yani nüfus artırıcı politikalar hayata geçirilmiştir. Erken Gelişme Evresi olarak kabul edilen ikinci aşaması ise 1950 ile 1985 yılları arasında kapsamaktadır ve bunun 1950 ile 1963 yıllarını kapsayan döneminde de yine pronatalist nüfus politikaları sürdürülmüştür (Gökburun, 2020: 12).

Nüfus artışının hedeflendiği ve çocuk yapımının desteklendiği cumhuriyetin ilk yıllarının ardından 1950-1955 yıllarına gelindiğinde, binde 27.8'lik bir oranla nüfus artış hızının alabildiğine yükseldiği, 1955-1960 yıllarında ise binde 28.5'lik oranıyla ülke tarihinin en yüksek seviyesine çıktığı görülmektedir. T.C. hükümetlerinin bu konudaki geleneksel politikalarını değiştirmeye başlaması ise 1950'li yılların sonlarıdır; buradaki politika değişikliği, tıbbi sebeplerle, bilhassa da yasadışı bir biçimde yapılan kürtajlar nedeniyle çok sayıda kadının hayatını kaybetmesi üzerine olmuştur. Öte yandan, kent nüfusundaki hızlı artış ve istihdam meselesi de nüfus politikalarındaki değişikliğin bir başka sebebidir. Sağlık Bakanlığı'nın öncülüğünde gerçekleşen bu değişimin ilk adımı, sınırlı bir biçimde de olsa, gebeliği önleyen ilaç ve araç-gereçlerin ithalidir. Söz konusu dönemde, denetimsiz ve kontrolsüz nüfus artışının doğurabileceği sorunlar ve zararlar da Hıfzısıhha Enstitüsü tarafından araştırılarak tespit edilmiş, bu doğrultuda devlet tedbirli politikalar hedeflenmiştir (Aksu, 1998: 306-307).

4. NÜFUS SAYIMI SONUÇLARINDA ÖNE ÇIKAN BAZI HUSUSLAR

1950 yılında 18.790.174 olan ülke nüfusunun 4.687.102'sini kentlerde yaşayan insanlar oluşturuyordu. Bir başka ifadeyle, nüfusun yüzde 24.22'si kentlerde yaşarken, 14.103.072 kişi ile nüfusun yüzde 75.06'sını ise kırlarda yaşayan yurttaşlar oluşturuyordu.

Türkiye nüfusu 1955 yılına gelindiğinde, 20.947.188 olarak kayıtlara geçmiştir. 1955 yılı genel nüfus sayımı incelendiğinde; kent nüfusunun yüzde 25.03'lük oranla 5.244.337 olduğu, köy nüfusunun ise yüzde 74.97'lik oranla 15.702.851 olarak belirlendiği ortaya çıkmıştır.

1960 yılı genel nüfus sayımında ise nüfusun 24.064.763'e ulaştığı belirlenmiş; kent nüfusunun 6.927.343 ile oransal olarak yüzde 28.78'e yükseldiği, köy nüfusunun da 17.137.420 ile oransal olarak yüzde 71.22'ye gerilediği görülmüştür (Özdemir, 2012: 3).

Ülke nüfusuna yaş grupları açısından bakıldığında; 1950 yılında 0-14 yaş arasının yüzde 38.49 olduğu tespit edilirken, 1955 yılına gelindiğinde ise yüzde 40.16'ya çıktığı, 1960 yılında da yüzde 42.24'e ulaştığı saptanmıştır. Yine 1950 yılında ülke nüfusunda 15-64 yaş arası da yüzde 57.12'lik bir orana sahipken, 1955 yılında yüzde 55.77'ye gerilediği görülmektedir, ancak 1960 yılına gelindiğinde ise yeniden yüzde 59.93'e çıktığı tespit edilmiştir. Genel

nüfus içinde 65 yaş üstü nüfus incelendiğinde ise, 1950 yılında bu grubun yüzde 3.39'luk bir paya sahip olduğunu, 1955 yılında yüzde 3.46'ya yükseldiğini, 1960 yılında da yüzde 2.83'e düştüğünü görmekteyiz (Tunç, 1989: 374).

1950 yılının verilerine göre yıllık nüfus artış hızının binde 21.73 olduğu, 1955 yılında binde 27.75'e ulaştığı, 1960 yılında ise binde 28.53'lük bir oranla pik yaptığı saptanmıştır. Bir ülkede nüfusun büyüklüğünü tayin eden olgu, nüfusun iç dinamiği olarak tanımlanan doğal nüfus artış hızıdır. Türkiye'de 1945 ile 1950 yılları arasında doğum oranı binde 38.8 iken, ölüm oranı ise binde 17.6 olmuş, doğal nüfus artışı da binde 21.2 olarak kaydedilmiştir. 1950 ile 1955 yılları arasında ise doğum oranının binde 42.2'ye yükselmesi ve ölüm oranının binde 14.12'ye gerilemesine paralel bir biçimde, doğal nüfus artışı da binde 28.1'e ulaşmıştır (Tunç, 1989: 369-370).

Ancak 1955 ile 1960 yılları arasını kapsayan döneme bakıldığında, doğum oranının binde 44.0 ile artış göstermeye, ölüm oranının da binde 12.6 ile gerilemeye devam etmesi sonucu doğal nüfus artış oranının binde 31.4'e ulaştığı görülmektedir (Tunç, 1989: 371).

Demografik veriler içinde sıklıkla başvurulan kriterlerden biri, belli bir yıl içinde her bin kişiye düşen doğum sayısına karşılık gelen Kaba Doğum Hızı'dır (KDH). Ülkemizde kaba doğum hızı 1940 yıllarında binde 45 olarak saptanmış; ancak 1950 ile 1955 yılları arasında bu rakam binde 48'e çıkarak tavan yapmıştır. 1955 ile 1960 yıllarında bir kadına düşen çocuk sayısının ise 6.6 olduğu görülmektedir. Öte yandan, ülke genelindeki kaba ölüm hızı ise 1945 ile 1950 arasında binde 27'ye gerilemiştir. 1955 ile 1960 yılları arasında kaba doğum hızı ile kaba ölüm hızı arasındaki oransal fark, binde 28 ile yüksek bir seviyeye ulaşmış; 1955 ile 1960 yılları arasında ise bu fark, binde 28.5 ile ülkedeki en yüksek seviyesini görmüştür (Tunç, 1989: 374)

Tüm toplumlarda doğurganlık ve ölüm hızlarının yüksekten düşüğe doğru geçişini tanımlayan demografik dönüşüm kuramı, dört aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamaların birincisi, doğum ve ölüm oranlarının bir hayli yüksek olmasıdır; ikinci aşaması, ölüm oranları düşse dahi doğum oranlarının halen yüksek olmasıdır; üçüncü aşaması, doğum ve ölüm oranlarının düşerek dengeli nüfus artışına geçilmesidir; dördüncü ve son aşaması ise, doğum ve ölüm oranlarının çok düşük olmasıdır (Sertkaya-Bostan, 2019: 63). Dolayısıyla Demokrat Parti dönemi demografik dönüşüm açısından değerlendirildiğinde, ülkede ölüm oranları gerilese bile, doğum oranlarının yüksek olması nedeniyle ikinci aşamada kalmıştır.

5. SONUÇ

Dünya sahnesinde yaşanan konjonktürel bazı gelişmeler; DP döneminde, İkinci Dünya Savaşı koşullarının değişmesiyle birlikte ülkemizin uluslararası gelişmelere angaje olmasını beraberinde getirmiştir. Siyasal yapının dönüşümüne koşut olarak ekonomik alandaki değişimler göreceli bir refah süreci sağlamış, bu da doğum oranlarının artması ve ölümcül hastalıkların tedavisiyle ölüm oranlarının azaltılmasına neden olarak ülkemizin nüfus artışını ve hızını alabildiğine yukarılara taşımıştır. Örneğin, en hızlı nüfus artışının gerçekleştiği dönem 1950 ile 1960 yılları arasındadır. Öte yandan, tarımda yaşanan yapısal dönüşümler ve kent yaşamında yeni iş imkânlarının oluşmaya başlaması da kırsal alandan kentlere doğru büyük göç hareketleriyle sonuçlanmıştır.

Türkiye'de 1950 ile 1960 yılları arasında demografik açıdan hızlı kentleşmeyi de, kentleşmenin kendine özgü yapısını da siyasi iktidarın yapısı ve buna uygun bir biçimde izlediği politikaları şekillendirmiştir. Sözü edilen dönem, ülkemizin hızlı bir ekonomik kalkınma içine girdiği bir dönem olmuş; sosyal, iktisadi ve siyasi yapıda büyük değişimler meydana gelmiştir (Batmaz-Erdem, 2016: 212).

1950 yılı, ülkemizin kentleşme süreci açısından cumhuriyet tarihinde, deyim yerindeyse bir milat niteliği taşımaktadır. Öyle ki 1950 yılına değin alabildiğine yavaş bir biçimde artış gösteren kent nüfusunun, bilhassa kırsal kesimdeki dağılmanın ardından kentlere doğru yoğun göç hareketleriyle hızlı artışına neden olmuştur. Bu süreç, 1950 yılıyla birlikte tarımın makineleşmesine koşut olarak kırsal alandan kentlere doğru içgöç hareketinin biçimlendirdiği hızlı bir kentleşmedir (Yılmaz-Çitçi, 2011: 258).

Ne var ki çok hızlı ve kısa bir zaman diliminde gerçekleşen bu göç hareketi, yapısal olarak Batılı sanayi toplumlarının kentleşme sürecine taban tabana zıttır. Bu süreç, kentlerin sosyokültürel açıdan kuşatılmasıyla tam bir kent olmasını engellemiş, bazı büyük kentleri köye dönüştürmüş, altyapı sorunlarıyla kendinden önceki kent nüfusunun sahip olduğu olanakları da zora sokmuştur. Yine bu süreçte, Batı Anadolu istikametine doğru yoğunlaşan kentleşmenin doğu-batı düzlemindeki kentleşme hızında büyük bir fark oluşturduğunu, bunun da bölgelerarası ayrımları ve dengesizlikleri artırdığını söylemek mümkündür (Yurtoğlu, 2014: 268).

KAYNAKÇA

Aksu, L. (1998). "Dünya'da ve Türkiye'de Nüfus Analizleri Üzerine", *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, (25), 219-307

- Aslan, E. (2014). Türkiye'nin İç Siyasetinde Demokrat Parti (1950-1960), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Batmaz, N. Y. & Erdem, Ç. (2016). "Türkiye'de 1950-1960 Döneminde Kentleşme Sürecini Siyasi İktidarın Yapısı ve Uygulamaları Açısından Yorumlamak", Muhafazakâr Düşünce Dergisi, 1(47), 201-212.
- Demir, O. (2016). "Nüfus Politikaları ve Çin, Fransa ve Türkiye Örneklerinin Değerlendirilmesi", Social Sciencs, 11(1), 41-61
- Doğan, M. (2011). "Türkiye' de Uygulanan Nüfus Politikalarına Genel Bakış", Marmara Coğrafya Dergisi, (23), 294-305.
- Gökburun, İ. (2017). 1950-2015 Yılları Arasında İstanbul'da Nüfus Hareketleri, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İ.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gökburun, İ. (2020). "Türkiye'nin Demografik Dönüşüm Sürecinde Nüfus Politikalarının Rolü", Gelecek Vizyonlar Dergisi, Coğrafya Özel Sayısı, 1-15
- Gürsoy, E. Z. (2008). "Cumhuriyet Döneminde Yeni İl ve İlçe Kurulmasındaki Yaklaşımlar", Türk İdare Dergisi, (458), 81-94
- Kapluhan, E. (2014). "Türkiye'de Turizme Bağlı Kentleşmelere Farklı Bir Örnek: Milas(Muğla)", Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi, 5(15), 120-141
- Kasarcı, R. (1996). "Türkiye'de Nüfus Gelişimi", Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, (5), 247-266
- Koyuncu, A. (2015). Kentleşme ve Göç, Hikmetevi Yayınları, İstanbul.
- Özdemir, H. (2012). "Türkiye'de İç Göçler Üzerine Genel Bir Değerlendirme", Akademik Bakış Dergisi, (30), 1-15
- Özensel, E. (2015). Türkiye'de Kırsal Yapıların Dönüşümü, Çizgi Yayınevi, Konya.
- Sertkaya Doğan, Ö. & Bostan, H. (2019). "Türkiye'nin Demografik Dönüşümü ve Nüfus Projeksiyonlarına Göre Fırsatlar", Doğa Coğrafya Dergisi, (41), 61-90
- Tunç, H. (1989). "Türkiye'nin Demografik Yapısı ve Sorunları", İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Dergisi, 47(1-4), 367-378
- Yılmaz, E. & Çitçi, S. (2011). "Kentlerin Ortaya Çıkışı ve Sosyo-Politik Açısından Türkiye'de Kentleşme Dönemleri", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 10(35), 252-267
- Yurtoğlu, Nadir(2014), Demokrat Parti Döneminde Tarım Politikaları ve Siyasi Sosyal Ekonomik Hayata Tesirleri, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.